EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 24.5.2023
COM(2023) 619 final

Suositus

NEUVOSTON SUOSITUS

Alankomaiden vuoden 2023 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Alankomaiden vuoden 2023 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto

{SWD(2023) 619 final}

Suositus

NEUVOSTON SUOSITUS

Alankomaiden vuoden 2023 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Alankomaiden vuoden 2023 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon julkisyhteisöjen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspolitiikan valvonnan ja yhteensovittamisen tehostamisesta 7 päivänä heinäkuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97[1] ja erityisesti sen 5 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon makrotalouden epätasapainon ennalta ehkäisemisestä ja korjaamisesta 16 päivänä marraskuuta 2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1176/2011[2] ja erityisesti sen 6 artiklan 1 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselmat,

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon sosiaalisen suojelun komitean lausunnon,

ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241[3], jolla perustettiin elpymis- ja palautumistukiväline, tuli voimaan 19 päivänä helmikuuta 2021. Elpymis- ja palautumistukivälineestä tarjotaan jäsenvaltioille rahoitustukea uudistusten ja investointien toteuttamiseen eli kyse on EU:n rahoittamasta finanssipoliittisesta elvytyksestä. Talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson ensisijaisten tavoitteiden mukaisesti tukivälineellä edistetään talouden ja yhteiskunnan elpymistä ja kestävien uudistusten ja investointien toteuttamista. Tarkoituksena on erityisesti vihreän ja digitaalisen siirtymän tukeminen sekä jäsenvaltioiden talouksien häiriönsietokyvyn vahvistaminen. Tukiväline auttaa myös vahvistamaan julkista taloutta ja vauhdittamaan kasvua ja työpaikkojen luomista keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, parantamaan EU:n alueellista yhteenkuuluvuutta ja tukemaan Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanon jatkamista. Elpymis- ja palautumistukivälineen

[1] EYVL L 209, 2.8.1997, s. 1.
[2] EUVL L 306, 23.11.2011, s. 25.
[3] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241, annettu 12 päivänä helmikuuta 2021, elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17).

mukainen enimmäisrahoitusosuus jäsenvaltiota kohti päivitettiin 30 päivänä kesäkuuta 2022 asetuksen (EU) 2021/241 11 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

(2) Komissio hyväksyi 22 päivänä marraskuuta 2022 vuotuisen selvityksen kestävästä kasvusta 2023[4]. Tämä käynnisti vuoden 2023 talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson. Selvityksessä määritetyt painopisteet, jotka Eurooppa-neuvosto hyväksyi 23 päivänä maaliskuuta 2023, rakentuvat kilpailukykyisen kestävyyden neljän ulottuvuuden ympärille. Komissio antoi 22 päivänä marraskuuta 2022 lisäksi asetuksen (EU) N:o 1176/2011 perusteella laadittavan vuoden 2023 varoitusmekanismia koskevan kertomuksen, jossa se katsoi, että Alankomaat kuuluu niihin jäsenvaltioihin, joissa saattaa olla epätasapainoja tai niiden uhka ja joista tarvitaan perusteellinen tarkastelu. Komissio antoi samana päivänä myös lausunnon Alankomaiden vuoden 2023 alustavasta talousarviosuunnitelmasta. Niin ikään komissio antoi suosituksen euroalueen talouspolitiikkaa koskevaksi neuvoston suositukseksi sekä ehdotuksen vuoden 2023 yhteiseksi työllisyysraportiksi, jossa analysoidaan työllisyyspolitiikan suuntaviivojen ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden täytäntöönpanoa. Neuvosto hyväksyi suosituksen 16 päivänä toukokuuta 2023 ja ehdotuksen 13 päivänä maaliskuuta 2023.

(3) EU:n talouksien häiriönsietokyky on osoittautunut erinomaiseksi, mutta geopoliittisen tilanteen vaikutus on edelleen negatiivinen. Samalla kun EU pysyy vakaasti Ukrainan rinnalla, EU:n talous- ja sosiaalipolitiikassa keskitytään lyhyellä aikavälillä vähentämään energiashokkien negatiivista vaikutusta haavoittuvassa asemassa oleviin kotitalouksiin ja yrityksiin sekä keskipitkällä aikavälillä jatkamaan toimia vihreän ja digitaalisen siirtymän toteuttamiseksi, kestävän ja osallistavan kasvun tukemiseksi, makrotalouden vakauden turvaamiseksi ja häiriönsietokyvyn parantamiseksi. Lisäksi keskitytään vahvasti EU:n kilpailukyvyn ja tuottavuuden parantamiseen.

(4) Komissio antoi 1 päivänä helmikuuta 2023 tiedonannon *Vihreän kehityksen teollisuussuunnitelma nettonollan aikakaudelle*[5]. Tarkoituksena on parantaa EU:n nettonollateollisuuden kilpailukykyä ja tukea nopeaa siirtymistä ilmastoneutraaliuteen. Suunnitelma täydentää käynnissä olevia Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaan ja REPowerEU-suunnitelmaan kuuluvia toimia. Teollisuussuunnitelman tavoitteena on luoda suotuisampi ympäristö, jotta voidaan lisätä EU:n kunnianhimoisten ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi vaadittavien hiilineutraalien teknologioiden ja tuotteiden tuotantokapasiteettia EU:ssa sekä varmistaa kriittisten raaka-aineiden saatavuus muun muassa monipuolistamalla hankintoja, hyödyntämällä jäsenvaltioiden geologisia luonnonvaroja asianmukaisesti ja maksimoimalla raaka-aineiden kierrätys. Suunnitelma rakentuu neljän pilarin varaan: ennakoitava ja yksinkertaistettu sääntely-ympäristö, rahoituksen saannin nopeuttaminen, osaamisen parantaminen ja avoin kauppa häiriönsietokykyisten toimitusketjujen luomiseksi. Komissio antoi lisäksi 16 päivänä maaliskuuta 2023 tiedonannon *EU:n pitkän aikavälin kilpailukyky vuoden 2030 jälkeen*[6]. Tiedonannon perustana on yhdeksän toisiaan vahvistavaa tekijää, ja tavoitteena on pyrkiä luomaan kasvua edistävä sääntelykehys. Tiedonannossa määritetään politiikan painopisteitä, joilla pyritään aktiivisesti saamaan aikaan EU:n ja sen jäsenvaltioiden pitkän aikavälin kilpailukykyä edistäviä rakenteellisia parannuksia, oikein kohdennettuja investointeja ja sääntelytoimia. Jäljempänä esitettävillä suosituksilla edesautetaan näihin painopisteisiin liittyviä toimia.

---

4 COM(2022) 780 final.
5 COM(2023) 62 final.
6 COM(2023) 168 final.

(5) Vuonna 2023 talouspolitiikan koordinoinnin eurooppalainen ohjausjakso kehittyy edelleen rinnan elpymis- ja palautumistukivälineen täytäntöönpanon kanssa. Elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpano kaikilta osin on edelleen olennaisen tärkeää politiikan painopistetavoitteiden saavuttamisen kannalta, koska suunnitelmat kytkeytyvät kaikkiin viime vuosina annettuihin maakohtaisiin suosituksiin tai merkittävään osaan niistä. Vuosien 2019, 2020 ja 2022 maakohtaiset suositukset ovat yhtä lailla tärkeitä tarkistettaessa, päivitettäessä tai muutettaessa elpymis- ja palautumissuunnitelmia asetuksen (EU) 2021/241 14, 18 ja 21 artiklan mukaisesti.

(6) REPowerEU-asetuksella[7], joka annettiin 27 päivänä helmikuuta 2023, pyritään nopeassa tahdissa poistamaan asteittain EU:n riippuvuus Venäjältä tuotavista fossiilisista polttoaineista. Tällä tavoin edistetään energiaturvallisuutta ja EU:n energiahuollon monipuolistamista sekä lisätään samalla uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa, energian varastointikapasiteettia ja energiatehokkuutta. Asetuksessa jäsenvaltioille annetaan mahdollisuus lisätä kansallisiin elpymis- ja palautumissuunnitelmiinsa uusi REPowerEU-luku, jotta ne voivat rahoittaa keskeisiä uudistuksia ja investointeja, jotka auttavat saavuttamaan REPowerEU-tavoitteet. Näillä uudistuksilla ja investoinneilla edistetään myös EU:n nettonollateollisuuden kilpailukyvyn parantamista, kuten *Vihreän kehityksen teollisuussuunnitelmassa nettonollan aikakaudelle* hahmotellaan, ja niiden energiaan liittyvien maakohtaisten suositusten noudattamista, joita jäsenvaltioille on annettu vuonna 2022 ja annetaan tarvittavilta osin myös vuonna 2023. REPowerEU-asetuksessa otetaan käyttöön uusi rahoitustuki, jota ei makseta takaisin. Tuki asetetaan jäsenvaltioiden saataville elpymis- ja palautumissuunnitelmiin kuuluvien uusien energiaan liittyvien uudistusten ja investointien rahoittamiseksi.

(7) Komissio antoi 8 päivänä maaliskuuta 2023 tiedonannon, jossa annetaan finanssipoliittista ohjausta vuodeksi 2024. Tiedonannolla pyritään tukemaan jäsenvaltioiden vakaus- ja lähentymisohjelmien valmistelua ja sitä kautta vahvistamaan politiikan koordinointia.[8] Komissio muistutti tiedonannossa, että vakaus- ja kasvusopimuksen yleisen poikkeuslausekkeen soveltamisesta luovutaan vuoden 2023 lopussa. Vuosiksi 2023 ja 2024 komissio vaati finanssipolitiikkaa, jolla varmistetaan keskipitkän aikavälin velkakestävyys ja lisätään potentiaalista kasvua kestävällä tavalla. Jäsenvaltioita kehotettiin esittämään vuoden 2023 vakaus- ja lähentymisohjelmissaan, miten niiden finanssipoliittisilla suunnitelmilla varmistetaan, että alijäämälle asetettua 3 prosentin viitearvoa suhteessa BKT:hen noudatetaan ja velkaa vähennetään uskottavasti ja jatkuvasti tai velka pidetään maltillisella tasolla keskipitkällä aikavälillä. Komissio kehotti jäsenvaltioita luopumaan asteittain kansallisista finanssipoliittisista toimenpiteistä, joita on otettu käyttöön kotitalouksien ja yritysten suojelemiseksi energian hintashokilta, alkaen vähiten kohdennetuista toimenpiteistä. Se totesi, että jos tukitoimenpiteitä on tarpeen jatkaa energian hintojen uusien nousupaineiden vuoksi, jäsenvaltioiden olisi kohdennettava toimenpiteensä haavoittuville kotitalouksille ja yrityksille paljon aiempaa paremmin. Komissio ehdotti, että julkista taloutta koskevat suositukset kvantifioitaisiin ja eriytettäisiin ja että ne laadittaisiin nettomääräisten perusmenojen pohjalta, kuten komission

[7] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2023/435, annettu 27 päivänä helmikuuta 2023, asetuksen (EU) 2021/241 muuttamisesta elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU-lukujen osalta sekä asetusten (EU) N:o 1303/2013, (EU) 2021/1060 ja (EU) 2021/1755 ja direktiivin 2003/87/EY muuttamisesta (EUVL L 63, 28.2.2023, s. 1).

[8] COM(2023) 141 final.

tiedonannossa linjauksista EU:n talouden ohjausjärjestelmän uudistamiseksi[9] ehdotetaan. Komissio suositti, että kaikkien jäsenvaltioiden olisi edelleen säilytettävä kansallisesti rahoitetut investoinnit ja varmistettava elpymis- ja palautumistukivälineestä käytettävissä olevien ja muiden EU:n varojen tuloksellinen käyttö, ottaen huomioon erityisesti vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä selviytymiskykyyn liittyvät tavoitteet. Komissio totesi aikovansa ehdottaa neuvostolle alijäämäperusteisten liiallisia alijäämiä koskevien menettelyjen käynnistämistä keväällä 2024 vuoden 2023 toteutumatietojen perusteella ja voimassa olevia säännöksiä noudattaen.

(8) Komissio esitti 26 päivänä huhtikuuta 2023 lainsäädäntöehdotuksia, joilla EU:n talouden ohjausjärjestelmää koskevat säännöt uudistetaan kattavasti. Ehdotusten keskeisenä tavoitteena on vahvistaa julkisen velan kestävyyttä ja edistää kestävää ja osallistavaa kasvua kaikissa jäsenvaltioissa uudistusten ja investointien avulla. Ehdotuksilla on tarkoitus antaa jäsenvaltioille enemmän valtaa keskipitkän aikavälin suunnitelmiensa laatimisessa ja samalla tiukentaa sääntöjen noudattamisen valvontaa sen varmistamiseksi, että jäsenvaltiot noudattavat keskipitkän aikavälin finanssi- ja rakennepoliittisissa suunnitelmissaan antamiaan sitoumuksia. Tavoitteena on saada lainsäädäntötyö päätökseen vuonna 2023.

(9) Alankomaat toimitti 8 päivänä heinäkuuta 2022 komissiolle asetuksen (EU) 2021/241 18 artiklan 1 kohtaa noudattaen kansallisen elpymis- ja palautumissuunnitelmansa. Komissio arvioi asetuksen (EU) 2021/241 19 artiklan mukaisesti elpymis- ja palautumissuunnitelman merkityksellisyyttä, vaikuttavuutta, tehokkuutta ja johdonmukaisuutta asetuksen liitteessä V esitettyjä arviointia koskevia suuntaviivoja noudattaen. Neuvosto hyväksyi 4 päivänä lokakuuta 2022 päätöksen Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tehdyn arvion hyväksymisestä[10]. Rahoituserien maksamisen ehtona on asetuksen (EU) 2021/241 24 artiklan 5 kohdan mukaisesti tehty komission päätös siitä, että Alankomaat on tyydyttävästi saavuttanut neuvoston täytäntöönpanopäätöksessä asetetut asiaankuuluvat välitavoitteet ja tavoitteet. Tyydyttävä saavuttaminen edellyttää, että edeltävien välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttaminen ei ole peruuntunut.

(10) Alankomaat toimitti vuoden 2023 kansallisen uudistusohjelmansa 28 päivänä huhtikuuta 2023 ja vuoden 2023 vakausohjelmansa 28 päivänä huhtikuuta 2023 asetuksen (EY) N:o 1466/97 4 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Ohjelmat on arvioitu yhdessä, jotta niiden keskinäiset yhteydet on voitu ottaa huomioon. Asetuksen (EU) 2021/241 27 artiklan mukaisesti vuoden 2023 kansallisessa uudistusohjelmassa otetaan huomioon myös Alankomaiden puolivuosittainen raportointi edistymisestä elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöönpanossa.

(11) Komissio julkaisi 24 päivänä toukokuuta 2023 Alankomaita koskevan vuoden 2023 maaraportin[11]. Siinä arvioidaan Alankomaiden edistymistä neuvoston vuosina 2019–2022 hyväksymien asianomaisten maakohtaisten suositusten noudattamisessa ja selvitetään, miten Alankomaat on pannut elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöön. Tämän analyysin perusteella maaraportissa yksilöidään puutteita sellaisten haasteiden osalta, joihin elpymis- ja palautumissuunnitelmalla ei vastata lainkaan tai

[9] COM(2022) 583 final.

[10] Neuvoston täytäntöönpanopäätös, annettu 4 päivänä lokakuuta 2022, Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tehdyn arvion hyväksymisestä (ST 12275/22; ST 12275//22 ADD 1).

[11] SWD(2023) 619 final.

joihin vastataan vain osittain, sekä tuodaan esiin uusia ja kehittymässä olevia haasteita. Maaraportissa arvioitiin myös Alankomaiden edistymistä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa, työllisyyttä, osaamista ja köyhyyden vähentämistä koskevien EU:n yleistavoitteiden saavuttamisessa sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin pääsemisessä.

(12) Komissio on tehnyt asetuksen (EU) N:o 1176/2011 5 artiklan nojalla Alankomaista perusteellisen tarkastelun, jonka tulokset se julkaisi 24 päivänä toukokuuta 2023[12]. Komission päätelmä oli, että Alankomaiden makrotaloudessa on epätasapainoja. Erityisesti suureen yksityiseen velkaan ja suureen vaihtotaseen ylijäämään liittyvät haavoittuvuudet, joilla on rajatylittävää merkitystä, ovat edelleen olemassa, vaikka niiden vähenemisestä onkin nähtävissä merkkejä. Tietojen viimeaikaisista tarkistuksista huolimatta vaihtotaseen ylijäämä ja yksityinen velka ovat kansainvälisen mittapuun mukaan suuria ja ylittävät talouden perustekijöiden mukaisen tason. Suuri vaihtotaseen ylijäämä supistui vuonna 2022, mikä johtui vaihtosuhteen heikkenemisestä (jonka ohella vaihtotase kiinteinä hintoina ilmaistuna parani) sekä ensitulon tilin alijäämän kasvusta. Vaihtosuhteen parantuessa ylijäämän odotetaan kasvavan selvästi vuonna 2023 ja vakiintuvan vuonna 2024. Politiikkatoimien osalta on saavutettu vähäistä edistystä, mutta lisätoimia tarvitaan investointien esteiden vähentämiseksi. Rahoitusalan ulkopuolisilla yrityksillä ja kotitalouksilla on paljon velkaa: kotitalouksien velka on suurempi huolenaihe, sillä se altistaa kotitaloudet häiriöille, ja näitä riskejä pahentavat asuntojen hintojen korkea ja yhä kasvava yliarvostus. Tulevaisuudessa velan odotetaan vähenevän edelleen jonkin verran. Vaikka asuntojen hinnat ovat hieman laskeneet, asuntomarkkinoihin kohdistuu edelleen paineita, varsinkin kun uusien asuntojen rakentaminen jää kauas hallituksen tavoitteista. Samaan aikaan velkarahoitteista asunto-omistusta tuetaan edelleen edullisella verotuksella, kun taas yksityisiä vuokramarkkinoita koskeva politiikka uhkaa heikentää vuokramarkkinoiden kehitystä.

(13) Eurostatin vahvistamien tietojen[13] perusteella Alankomaiden julkisen talouden alijäämä, joka vuonna 2021 oli 2,4 prosenttia suhteessa BKT:hen, supistui niin, että vuonna 2022 julkinen talous oli tasapainossa, kun taas julkinen velka, joka vuoden 2021 lopussa oli 52,5 prosenttia suhteessa BKT:hen, laski vuoden 2022 loppuun mennessä 51,0 prosenttiin.

(14) Julkisen talouden rahoitusasemaan ovat vaikuttaneet toimenpiteet, joita on toteutettu energian hinnannousun taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten lieventämiseksi. Vuonna 2022 tällainen verokertymää vähentävä toimenpide oli muun muassa energiasta perittävän arvonlisäveron sekä bensiinin ja dieselin valmisteveron alentaminen. Menoja lisääviin toimenpiteisiin kuului alennuksen myöntäminen marras- ja joulukuun energialaskuihin sekä tuki suurista energialaskuista kärsiville pienituloisille kotitalouksille. Näiden toimenpiteiden kustannukset kompensoitiin osittain energiantuottajien ja -toimittajien satunnaisiin voittoihin kohdistuvilla uusilla veroilla eli neuvoston asetuksen (EU) N:o 2022/1854 mukaisella 33 prosentin solidaarisuusmaksulla. Komissio arvioi, että näistä toimenpiteistä julkiselle taloudelle vuonna 2022 aiheutuneet nettokustannukset olivat 0,6 prosenttia suhteessa BKT:hen. Julkisen talouden rahoitusasemaan ovat vaikuttaneet myös Ukrainasta paenneiden tilapäisen suojelun kustannukset, joiden arvioidaan olleen 0,1 prosenttia suhteessa

[12] SWD(2023) 640 final.

[13] Eurostat, Euro Indicators 47/2023, 21.4.2023.

BKT:hen vuonna 2022. Samaan aikaan covid-19-pandemiaan liittyvien väliaikaisten hätätoimenpiteiden arvioidut kustannukset laskivat 0,3 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2022, kun ne vuonna 2021 olivat 1,8 prosenttia.

(15) Neuvosto suositti 18 päivänä kesäkuuta 2021[14], että Alankomaat varmistaa, että finanssipolitiikan viritys on vuonna 2022 edelleen kasvua tukeva, elpymis- ja palautumistukivälineen tarjoama sysäys mukaan lukien, ja jatkaa kansallisesti rahoitettuja investointeja.

(16) Komission arvioiden mukaan finanssipolitiikan viritys[15] oli vuonna 2022 neuvoston suosituksen mukaisesti elvyttävä eli –0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen. Neuvoston suosituksen mukaisesti Alankomaat jatkoi elpymisen tukemista elpymis- ja palautumistukivälineestä rahoitettavilla investoinneilla. Vuonna 2022 elpymis- ja palautumistukivälineen avustuksilla ja muilla EU:n varoilla rahoitettavat menot olivat 0,2 prosenttia suhteessa BKT:hen (samoin kuin vuonna 2021). Kansallisesti rahoitettavilla investoinneilla oli finanssipolitiikan viritykseen kiristävä vaikutus, joka oli 0,1 prosenttiyksikköä[16]. Alankomaat ei näin ollen jatkanut kansallisesti rahoitettuja investointeja, mikä ei ole neuvoston suosituksen mukaista. Kansallisesti rahoitettujen juoksevien perusmenojen kasvulla (ilman uusia tulopuolen toimenpiteitä) oli finanssipolitiikan viritykseen elvyttävä, 0,4 prosenttiyksikön vaikutus. Näin ollen Alankomaat on pitänyt kansallisesti rahoitettujen juoksevien menojen kasvun riittävästi kurissa.

(17) Vakausohjelmaan sisältyvien julkisen talouden kehitysarvioiden perustana oleva makrotalouden skenaario on realistinen. Hallitus ennustaa reaalisen BKT:n kasvavan 1,6 prosenttia vuonna 2023 ja 1,4 prosenttia vuonna 2024. Komission kevään 2023 talousennusteessa puolestaan reaalisen BKT:n kasvu on vuonna 2023 hieman suurempi eli 1,8 prosenttia ja vuonna 2024 hieman pienempi eli 1,2 prosenttia. Tämä johtuu pääasiassa kotimaisen kysynnän näkymien pienistä eroista kumpanakin vuonna.

(18) Hallitus ennakoi vuoden 2023 vakausohjelmassaan, että julkisen talouden alijäämä kasvaa 3,0 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2023. Tämä kasvu vuonna 2023 johtuu pääasiassa energiapaketin kustannuksista, korkomenojen kasvusta ja lisämenoja koskevista suunnitelmista, jotka liittyvät yhteiskunnallisiin haasteisiin, kuten vihreään siirtymään, liiallisten typpilaskeumien rajoittamiseen, koulutukseen ja asuntotarjontaan. Vakausohjelman mukaan julkisen talouden velka, joka oli vuoden 2022 lopussa 49,3 prosenttia suhteessa BKT:hen, pienenee vuoden 2023 loppuun mennessä 48,4 prosenttiin. Komission kevään 2023 talousennusteen mukaan julkisen talouden alijäämä vuonna 2023 on 2,1 prosenttia suhteessa BKT:hen. Tämä on vakausohjelmassa ennakoitua alijäämää pienempi pääasiassa siksi, että vuoden 2022 julkisen talouden rahoitusasemaa koskevat tulostiedot osoittautuivat myönteisemmiksi kuin vakausohjelmassa oletettiin. Julkisen talouden velka suhteessa BKT:hen vuoden 2023 lopussa on komission kevään 2023 talousennusteessa suurempi, 49,3 prosenttia.

---

14 Neuvoston suositus, annettu 18 päivänä kesäkuuta 2021, jolla annetaan neuvoston lausunto Alankomaiden vuoden 2021 vakausohjelmasta (EUVL C 304, 29.7.2021, s. 88).

15 Finanssipolitiikan viritystä mitataan perusmenojen (ilman päätösperäisiä tulopuolen toimenpiteitä) muutoksena suhteessa keskipitkän aikavälin potentiaaliseen kasvuun. Perusmenoista on jätetty pois covid-19-kriisiin liittyvät väliaikaiset hätätoimenpiteet, mutta niihin on otettu mukaan elpymis- ja palautumistukivälineen tuella, jota ei makseta takaisin (avustukset), ja muilla EU:n varoilla rahoitettavat menot. Lisätietoja on julkisen talouden tilastotaulukoiden laatikossa 1.

16 Muilla kansallisesti rahoitetuilla pääomamenoilla oli elvyttävä vaikutus, joka oli 0,2 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen.

Ero johtuu siitä, että vuoden 2022 tulostiedot osoittautuivat vakausohjelmassa oletettua myönteisemmiksi, mikä on seurausta vuoden 2022 suuresta virta-varanto-korjauserästä.

(19) Finanssipoliittisten toimenpiteiden, joita on toteutettu energian hinnannousun taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten lieventämiseksi, odotetaan edelleen vaikuttavan julkisen talouden rahoitusasemaan vuonna 2023. Kyse on toimenpiteistä, joita on jatkettu vuodesta 2022 (erityisesti bensiinin ja dieselin valmisteveron alentaminen ja pienituloisten kotitalouksien tukeminen), ja uusista toimenpiteistä, kuten sähkölle ja kaasulle asetetusta hintakatosta ja energiaintensiivisille pk-yrityksille tarkoitetusta tukijärjestelmästä. Komission kevään 2023 talousennusteen mukaan tukitoimenpiteistä julkiselle taloudelle vuonna 2023 aiheutuvat nettokustannukset ovat 1,1 prosenttia suhteessa BKT:hen.[17] Useimmat vuoden 2023 toimenpiteet eivät vaikuta energian hintojen noususta eniten kärsiville kotitalouksille tai yrityksille kohdennetuilta eikä niillä säilytetä energian kysynnän vähentämiseen ja energiatehokkuuden lisäämiseen kannustavaa hintasignaalia. Näin ollen kohdennettujen tukitoimenpiteiden määrä, joka on otettava huomioon arvioitaessa vuoden 2023 suosituksen noudattamista, on komission kevään 2023 talousennusteen mukaan 0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023 (kun se vuonna 2022 oli 0,1 % suhteessa BKT:hen). Kustannusten, joita Ukrainasta paenneiden tilapäinen suojelu aiheuttaa julkiselle taloudelle, ennustetaan pysyvän vakaina vuoteen 2022 verrattuna.

(20) Neuvosto suositti[18] 12 päivänä heinäkuuta 2022 Alankomaille, että se toteuttaisi toimia, joilla varmistetaan vuonna 2023, että kansallisesti rahoitettavien juoksevien perusmenojen kasvu on linjassa kaiken kaikkiaan neutraalin finanssipolitiikan virityksen[19] kanssa, kun otetaan huomioon jatkettu väliaikainen ja kohdennettu tuki energian hintojen noususta eniten kärsiville kotitalouksille ja yrityksille sekä Ukrainasta pakeneville ihmisille. Alankomaiden olisi oltava valmiina mukauttamaan juoksevia menoja tilanteen muuttuessa. Alankomaille suositettiin myös, että se lisäisi julkisia investointeja vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä energiaturvallisuuteen, ottaen huomioon REPowerEU-aloite, muun muassa elpymis- ja palautumistukivälineen ja muiden unionin varojen avulla.

(21) Vuonna 2023 finanssipolitiikan viritys on komission kevään 2023 talousennusteen mukaan elvyttävä (–1,1 % suhteessa BKT:hen) tilanteessa, jossa inflaatio on korkea. Vuonna 2022 finanssipolitiikan viritys oli myös elvyttävä (–0,5 % suhteessa BKT:hen). Kansallisesti rahoitettujen juoksevien perusmenojen kasvulla (ilman päätösperäisiä tulopuolen toimenpiteitä) ennakoidaan olevan finanssipolitiikan viritykseen vuonna 2023 elvyttävä vaikutus, joka on 0,9 prosenttiyksikköä. Perusmenojen kasvuun sisältyvät energian hintojen noususta eniten kärsiville kotitalouksille ja yrityksille suunnattujen kohdennettujen tukitoimenpiteiden kustannukset, jotka ovat nousseet 0,4 prosenttia suhteessa BKT:hen. Kansallisesti rahoitettujen juoksevien nettoperusmenojen elvyttävä vaikutus on näin ollen ainoastaan osittain seurausta kohdennetusta tuesta energian hintojen noususta eniten

[17] Luku kuvaa toimenpiteiden vuotuisia talousarviokustannuksia, mukaan lukien juoksevat tulot ja menot sekä mahdolliset pääomamenoja koskevat toimenpiteet.

[18] Neuvoston suositus, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2022, Alankomaiden kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Alankomaiden vuoden 2022 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto (EUVL C 334, 1.9.2022, s. 154).

[19] Alankomaiden keskipitkän aikavälin potentiaalisen tuotannon kasvu (kymmenen vuoden keskiarvo), jota käytetään finanssipolitiikan virityksen mittaamiseen, on komission kevään 2023 talousennusteen perusteella nimellisin luvuin arviolta 7,9 prosenttia.

kärsiville kotitalouksille ja yrityksille sekä Ukrainasta pakeneville ihmisille. Kansallisesti rahoitettujen juoksevien perusmenojen (ilman päätösperäisiä tulopuolen toimenpiteitä) elvyttävä kasvu johtuu myös kohdentamattomista energiatoimenpiteistä, julkisen sektorin palkka- ja sosiaaliturvamenojen jatkuvasta lisääntymisestä sekä terveydenhuoltomenojen kasvusta. Yhteenvetona voidaan todeta, että kansallisesti rahoitettujen juoksevien perusmenojen ennakoitu kasvu ei ole neuvoston suosituksen mukainen. Elpymis- ja palautumistukivälineen avustuksilla ja muilla EU:n varoilla rahoitettavat menot ovat 0,2 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023, ja kansallisesti rahoitettavilla investoinneilla on finanssipolitiikan viritykseen neutraali vaikutus, joka on 0,0 prosenttiyksikköä. Sen vuoksi Alankomaat aikoo rahoittaa lisäinvestointeja elpymis- ja palautumistukivälineestä ja muilla EU:n varoilla, ja sen ennakoidaan myös jatkavan kansallisesti rahoitettuja investointeja[20]. Alankomaat aikoo rahoittaa julkisia investointeja vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä energiaturvallisuuteen. Esimerkkeinä voidaan mainita investoinnit merituulipuistojen kehittämiseen ja kehittämisen helpottaminen, vedyn käytön edistäminen ja oppilaiden digitaalisen lukutaidon parantaminen. Näitä investointeja rahoitetaan osittain elpymis- ja palautumistukivälineestä ja muilla EU:n varoilla.

(22) Julkisen talouden alijäämä supistuu vuonna 2024 vakausohjelman mukaan 2,6 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Vuonna 2024 supistuminen johtuu pääasiassa energiatoimenpiteistä luopumisesta. Vakausohjelman mukaan julkisen talouden velka kasvaa vuoden 2024 loppuun mennessä 48,7 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Julkisen talouden alijäämä suhteessa BKT:hen on ennusteen koontipäivänä tiedossa olevien politiikkatoimien perusteella komission kevään 2023 talousennusteen mukaan 1,7 prosenttia vuonna 2024. Tämä on vakausohjelmassa ennakoitua alijäämää pienempi, mikä johtuu pääasiassa vertailuajankohdan vaikutuksesta, sillä vuoden 2023 alijäämä suhteessa BKT:hen oli alhaisempi. Julkisen talouden velka suhteessa BKT:hen vuoden 2024 lopussa on komission kevään 2023 talousennusteessa samankaltainen, 48,8 prosenttia.

(23) Vakausohjelman mukaan kaikista energiatukitoimenpiteistä luovutaan asteittain vuonna 2024. Myös komission mukaan kaikista energiatukitoimenpiteistä luovutaan vuonna 2024. Tämä perustuu oletukseen, jonka mukaan energian hinnat eivät nouse uudelleen.

(24) Neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1466/97 kehotetaan parantamaan rakenteellista rahoitusasemaa vuosittain keskipitkän aikavälin tavoitteen saavuttamiseksi käyttäen viitearvona 0,5:tä prosenttia suhteessa BKT:hen[21]. Julkisen talouden kestävyyteen liittyvät näkökohdat huomioon ottaen[22] rakenteellista rahoitusasemaa olisi asianmukaista parantaa vähintään 0,3 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2024. Jotta tällainen parannus voidaan varmistaa, kansallisesti rahoitettujen nettomääräisten

---

20 Muilla kansallisesti rahoitetuilla pääomamenoilla ennakoidaan olevan elvyttävä vaikutus, joka on –0,2 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen.

21 Ks. neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 5 artikla, jossa edellytetään myös yli 0,5 prosentin sopeutusta suhteessa BKT:hen niiden jäsenvaltioiden osalta, joiden julkinen velka on yli 60 prosenttia suhteessa BKT:hen tai joiden velanhoitokykyyn kohdistuu huomattavampia riskejä.

22 Komissio on arvioinut, että Alankomaiden rakenteellisen perusjäämän vuotuisen kasvun olisi oltava keskimäärin 0,35 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen, jotta velka vähentyisi uskottavasti tai voitaisiin varmistaa, että julkinen velka pidetään maltillisella tasolla keskipitkällä aikavälillä. Arvio perustuu komission syksyn 2022 talousennusteeseen. Arvion lähtökohtana on ennakoitu julkisen talouden alijäämä ja velka vuonna 2024 olettaen, että energiatukitoimenpiteistä luovutaan vuonna 2024.

perusmenojen[23] kasvu ei saisi vuonna 2024 olla enempää kuin 3,5 prosenttia, kuten nyt suositellaan. Samaan aikaan olisi energiamarkkinoiden kehityksestä riippuen asteittain luovuttava jäljellä olevista energiatukitoimenpiteistä (komission tämänhetkisen arvion mukaan 1,1 % suhteessa BKT:hen vuonna 2023) alkaen vähiten kohdennetuista toimenpiteistä, ja saatavat säästöt olisi käytettävä julkisen talouden alijäämän supistamiseen. Komission arvion mukaan tämä johtaisi siihen, että nettomääräisten perusmenojen kasvu olisi vuodeksi 2024 suositeltua enimmäiskasvuvauhtia hitaampaa. Kansallisesti rahoitettujen nettomääräisten juoksevien perusmenojen kasvu vuonna 2023 ei komission kevään 2023 talousennusteen mukaan ole kuitenkaan neuvoston suosituksen mukainen. Jos ennuste toteutuu, nettomääräisten perusmenojen kasvua olisi asianmukaista hidastaa vuonna 2024.

(25) Olettaen, että politiikka säilyy muuttumattomana, kansallisesti rahoitetut nettomääräiset perusmenot kasvavat komission kevään 2023 talousennusteen mukaan 1,7 prosenttia vuonna 2024. Tämä jää alle suositellun kasvuvauhdin. Komission talousennusteessa esitetty mukautus vastaa säästöjä, joita saadaan luovuttaessa kaikista energiatukitoimenpiteistä.

(26) Vakausohjelman mukaan julkiset investoinnit kasvavat vuosien 2023 ja 2024 välillä 3,4 prosentista 3,5 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Investointien kasvu on seurausta kansallisesti rahoitettujen investointien ja EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen kautta rahoittamien investointien lisääntymisestä. Vakausohjelmassa mainitaan uudistuksia ja investointeja, joiden odotetaan edistävän julkisen talouden kestävyyttä sekä kestävää ja osallistavaa kasvua. Näihin kuuluvat uudistukset ja investoinnit koulutuksen, tutkimuksen ja kehityksen, työmarkkinoiden sekä vihreän ja digitaalisen siirtymän aloilla, jotka ovat myös osa elpymis- ja palautumissuunnitelmaa.

(27) Vakausohjelmassa esitetään julkisen talouden keskipitkän aikavälin kehitysura vuoteen 2027 saakka. Vakausohjelman mukaan julkisen talouden alijäämä kasvaa 2,8 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2026 ja 3,2 prosenttiin vuonna 2027. Julkisen talouden alijäämän ennakoidaan näin ollen jäävän alle 3 prosentin suhteessa BKT:hen vuoteen 2026 saakka ja kasvavan yli 3 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2027. Vakausohjelman mukaan julkisen talouden velka kasvaa siten, että se on vuoden 2024 lopussa 48,7 prosenttia ja vuoden 2027 lopussa 52,7 prosenttia suhteessa BKT:hen.

(28) Asuntojen hinnat ovat nousseet viime vuosina nopeasti, mikä on johtanut yliarvostettuihin asuntomarkkinoihin. Rahoitusehtojen tiukentuessa asuntomarkkinat saavuttivat kuitenkin käännekohdan vuoden 2022 puolivälissä, kun asuntojen hinnat alkoivat laskea asuntolainojen korkojen nousun seurauksena. Asuntovelan määrä on Alankomaissa kansainvälisen mittapuun mukaan yhä suuri suhteessa BKT:hen. Tämä johtuu suhteellisen korkeista lainanottorajoista (luototusaste) ja asuntolainamaksuille myönnettävistä huomattavista verohelpotuksista. Vaikka asuntolainojen korkojen verovähennysoikeutta heikennetään asteittain, verovähennys on edelleen merkittävä. Edellä mainituista seikoista johtuva kotitalouksien suuri velkaantuminen altistaa kotitaloudet talouden häiriöille. Tällä on erityisen suuri merkitys nyt, kun asuntojen hintojen korjausliikkeiden riski on kasvanut. Samaan aikaan yksityiset vuokramarkkinat ovat suhteellisen pienet, minkä vuoksi asunnon ostamiselle on tarjolla vain vähän kohtuuhintaisia ja kelvollisia vaihtoehtoja. Kohtuuhintaisten

[23] Nettomääräiset perusmenot määritellään kansallisesti rahoitetuiksi menoiksi, joista on vähennetty päätösperäiset tulopuolen toimenpiteet ja joissa ei oteta huomioon korkomenoja eikä suhdanteesta johtuvia työttömyysmenoja.

vuokra-asuntojen puute haittaa myös työvoiman liikkuvuutta. Sellaisten esteiden poistaminen, jotka jarruttavat tällä hetkellä investointeja muun muassa asuntorakentamiseen, voisi tarjota hallitukselle mahdollisuuden toteuttaa onnistuneesti asuntotarjonnan lisäämistä koskevan suunnitelman. Tällä tavoin voitaisiin edistää ulkoisen tasapainon palauttamista ja parantaa asuntomarkkinoiden toimintaa.

(29) Elpymis- ja palautumissuunnitelma sisältää asetuksen (EU) 2021/241 19 artiklan 3 kohdan b alakohdan ja liitteessä V olevan kriteerin 2.2 mukaisesti laajan joukon toisiaan vahvistavia uudistuksia ja investointeja, jotka on määrä toteuttaa vuoteen 2026 mennessä. Vaikka Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelma hyväksyttiin vasta vuonna 2022, sen täytäntöönpano on nyt käynnissä. Operatiivista sopimusta koskevien neuvottelujen ripeä eteneminen edistää suunnitelman täytäntöönpanoa ja on välttämätöntä, jotta voidaan esittää ensimmäinen maksupyyntö, minkä on määrä tapahtua vuoden 2023 loppuun mennessä. Täytäntöönpano on käynnissä, ja tässä vaiheessa vaikuttaa, että on olemassa vain vähäinen riski siitä, ettei varoja käytetä, kun otetaan huomioon määrärahojen suhteellisen vähäinen määrä. REPowerEU-lukua valmistellaan parhaillaan. Uuden REPowerEU-luvun nopea sisällyttäminen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan antaa mahdollisuuden rahoittaa lisäuudistuksia ja -investointeja, jotka tukevat Alankomaiden strategisia tavoitteita energian ja vihreän siirtymän osalta. Paikallis- ja alueviranomaisten, työmarkkinaosapuolten ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien järjestelmällinen ja tehokas osallistuminen on edelleen tärkeää, jotta elpymis- ja palautumissuunnitelman ja sitä laajemmin muun talous- ja työllisyyspolitiikan täytäntöönpano onnistuu ja jotta voidaan varmistaa laaja sitoutuminen politiikan yleiseen linjaan.

(30) Komissio hyväksyi kaikki Alankomaiden koheesiopolitiikan ohjelma-asiakirjat vuonna 2022. Koheesiopolitiikan ohjelmien nopea täytäntöönpano, joka täydentää elpymis- ja palautumissuunnitelmaa, REPowerEU-luku mukaan lukien, ja luo sen kanssa synergiaa, on keskeinen tekijä vihreän ja digitaalisen siirtymän aikaansaamisen, taloudellisen ja sosiaalisen häiriönsietokyvyn parantamisen sekä Alankomaiden alueiden tasapainoisen kehittymisen kannalta.

(31) Niiden taloudellisten ja sosiaalisten haasteiden lisäksi, joihin vastataan elpymis- ja palautumissuunnitelmalla, Alankomailla on useita haasteita, jotka liittyvät työmarkkinoiden segmentoitumiseen, työvoimapulaan ja osaamisvajeeseen, riippuvuuteen fossiilisista polttoaineista ja liiallisiin typpilaskeumiin.

(32) Joustavien työmuotojen osuus (työntekijöitä, joilla on joustava tai määräaikainen työsopimus, ja itsenäisiä ammatinharjoittajia, joilla ei ole työntekijöitä) on edelleen suuri Alankomaiden työmarkkinoilla. Tämä viittaa työmarkkinoiden segmentoitumisen riskin kasvamiseen ja aiheuttaa varsin vääristäviä vaikutuksia työmarkkinoiden laitamilla oleville sekä saattaa lisätä mahdollisuuksiin liittyvää eriarvoisuutta ja heikentää tuottavuutta. Tietty joustavuus työmarkkinoilla voi parantaa talouden sopeutumiskykyä, ja sen avulla voidaan myös ottaa paremmin huomioon yksilölliset mieltymykset. Joustavien työmuotojen liiallisella käytöllä voi kuitenkin olla kielteisiä vaikutuksia työntekijöihin ja talouteen laajemmin. Esimerkiksi koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen osallistuminen on haastavaa niille, joiden työjärjestelyt ovat joustavia, mikä puolestaan vähentää investoimista osaamiseen. Alankomaiden hallitus aikoo puuttua yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa pysyvien ja joustavien työjärjestelyjen välisiin eroihin. Suunnitelmiin kuuluvat muun muassa nollatuntisopimusten lakkauttaminen, nykyisten päivystyssopimusten korvaaminen uudentyyppisellä työntekijöiden toimeentuloturvaa parantavalla sopimuksella sekä vuokratyöntekijöiden työsuhdeturvan parantaminen. Näiden suunnitelmien

täytäntöönpanon nopea eteneminen on tärkeää, jotta voidaan varmistaa, että tietynlaisen työsopimuksen käytöstä päätetään työpaikkakohtaisten tarpeiden tai työntekijöiden mieltymysten perusteella, ja jotta voidaan samalla parantaa joustavissa työsuhteissa olevien henkilöiden työllisyyttä ja yhteiskunnallista asemaa sekä vähentää työmarkkinoiden segmentoitumista.

(33) Työvoimapulaa ja osaamisvajetta esiintyi Alankomaiden työmarkkinoilla jo ennen covid-19-pandemiaa, mutta sittemmin ne ovat yleistyneet entisestään eri aloilla. Esimerkiksi tieto- ja viestintätekniikan, terveydenhuollon, koulutuksen ja tekniikan aloilla oli rakenteellista työvoimapulaa jo ennen pandemiaa, ja sen odotetaan jatkuvan, mikä johtuu osittain väestörakenteen muutoksista. Vaikka yleinen työvoimaosuus on suuri, Alankomaissa on edelleen paljon hyödyntämättömiä ja vajaakäytössä olevia työvoimaresursseja, kuten maahanmuuttajataustaisia ja osa-aikatyötä tekeviä henkilöitä. Osa-aikatyöhön siirtymisen jälkeen harvat työntekijät päättävät lisätä työtuntejaan. Tämä voi osittain johtua korkeasta marginaaliveroasteesta, lasten tai muiden perheenjäsenten epäviralliseen hoitoon liittyvistä velvoitteista (tai tulevien velvoitteiden ennakoinnista) ja/tai työn laadusta sekä työ- ja yksityiselämän tasapainosta. Työvoimapulaan ja osaamisvajeeseen puuttuminen edellyttää kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa otetaan huomioon myös alakohtaiset tarpeet ja esteet sekä tuottavuutta lisäävät investoinnit. Työvoimapulan ja osaamisvajeen torjumiseksi voitaisiin harkita eri politiikkojen yhdistelmää. Tällaisiin politiikkoihin voisi sisältyä muun muassa seuraavia toimenpiteitä: i) alennetaan edelleen marginaaliveroastetta ja/tai parannetaan yksityishenkilöihin sovellettavan marginaaliveroasteen avoimuutta, ii) nostetaan palkkoja rakenteellisesta työvoimapulasta kärsivillä aloilla ja erityisesti sellaisilla, joille on keskittynyt paljon julkisia ja puolijulkisia työnantajia, iii) parannetaan työn laatua ja edistetään työ- ja yksityiselämän tasapainoa, iv) parannetaan uraohjausta ja v) parannetaan laadukkaan ja kohtuuhintaisen lastenhoidon saatavuutta. Lisäksi voitaisiin lievittää työvoimapulaa ja osaamisvajetta sekä parantaa sosiaalisia tuotoksia parantamalla täydennys- tai uudelleenkoulutusmahdollisuuksia kohdennetuilla ja räätälöidyillä toimenpiteillä, jotka suunnattaisiin erityisesti työmarkkinoiden laitamilla ja työelämän ulkopuolella oleville.

(34) Vaikka Alankomaat on ottanut käyttöön toimenpiteitä vähentääkseen riippuvuuttaan Venäjän fossiilisista polttoaineista, öljyn osuus maan energiapaletista on 38 prosenttia ja maakaasun 41 prosenttia. Tämä altistaa Alankomaiden talouden maailmanlaajuiselle hintakehitykselle. Alankomaiden on toteutettava lisätoimia, jotta se voi saavuttaa vuodeksi 2030 asetetut uusiutuvaa energiaa koskevat EU:n tavoitteet. Vaikka uusiutuvan energian kapasiteetin lisäämistä koskevia tavoitteita on nostettu, uusiutuvien energialähteiden osuus energian loppukulutuksesta oli vuonna 2021 vain 13,0 prosenttia. Se jää alle EU:n tasolla poliittisesti sovitun tavoitteen ja EU:n keskiarvon, joka on 21,8 prosenttia. Tämän seurauksena Alankomaat on edelleen yksi huonoimmin suoriutuvista jäsenvaltioista, kun tarkastellaan uusiutuvien energialähteiden osuutta energian kokonaisloppukulutuksesta. Alankomaissa ero vuoden 2021 uusiutuvien energialähteiden osuuden ja vuodeksi 2030 asetettujen tavoitteiden välillä on jäsenvaltioiden suurimpia. Sähkön siirto- ja jakeluverkon laajentaminen on olennaisen tärkeää, jotta voidaan nopeuttaa uusiutuvan energian infrastruktuurin käyttöönottoa sekä maalla että merellä. Verkonhaltijat joutuvat usein hylkäämään uusien sähköntuottajien ja -kuluttajien verkkoon pääsyä koskevat pyynnöt, koska sähköverkon ylikuormitus lisääntyy vähitellen. Alankomaissa asuntojen kaasunkulutuksen osuus maakaasun kokonaiskulutuksesta on noin 25 prosenttia. Rakennuskannan energiatehokkuuden parantaminen (esimerkiksi ottamalla

käyttöön energiatehokkuutta koskevia vähimmäisvaatimuksia peruskorjausten käynnistämiseksi ja tiukentamalla teollisuuden energiakatselmusvaatimusten täytäntöönpanoa) voi merkittävästi auttaa vähentämään hiilidioksidipäästöjä ja riippuvuutta fossiilisista polttoaineista. Maakaasun kulutus on vähentynyt Alankomaissa 29 prosenttia elokuun 2022 ja maaliskuun 2023 välisenä aikana, kun sitä verrataan keskimääräiseen kaasunkulutukseen samalla ajanjaksolla edeltävien viiden vuoden aikana. Tämä ylittää 15 prosentin vähennystavoitteen. Alankomaita kannustetaan jatkamaan kaasun kysynnän tilapäiseen vähentämiseen tähtääviä toimia 31 päivään maaliskuuta 2024 saakka[24].

(35) Liialliset typpilaskeumat, jotka johtuvat lähinnä Alankomaiden intensiivisestä maataloudesta, aiheuttavat luonnonalueilla kielteisiä vaikutuksia, joiden vuoksi lupien myöntäminen tietyille typpipäästöjä aiheuttaville hankkeille on tällä hetkellä estetty erityisesti rakennusalalla. Alankomaiden hallitus ryhtyy toimiin typpilaskeumien vähentämiseksi varsinkin maakuntatason yhdennettyjen alueohjelmien avulla. Lisätukea tarvitaan, jotta voidaan parantaa maatalouden kestävyyttä ja varmistaa samalla kilpailukyky esimerkiksi tukemalla karjan määrän vähentämistä, nopeuttamalla siirtymistä kiertotalouteen perustuvaan ja/tai luonnonmukaiseen maatalouteen sekä lisäämällä digitalisaatiota ja innovointia.

(36) Vihreän siirtymän kannalta keskeisten alojen ja ammattien työvoimapula ja osaamisvaje, muun muassa valmistusteollisuudessa sekä nettonollateknologioiden käyttöönotossa ja ylläpidossa, aiheuttavat pullonkauloja nettonollatalouteen siirtymisessä. Korkealaatuiset koulutusjärjestelmät, jotka vastaavat työmarkkinoiden muuttuviin tarpeisiin, sekä kohdennetut täydennys- ja uudelleenkoulutustoimenpiteet ovat avainasemassa osaamisvajeen vähentämisessä ja työmarkkinoille pääsyn ja työvoiman uudelleenkohdentamisen edistämisessä. Hyödynnettävissä olevan työvoiman saamiseksi käyttöön näiden toimenpiteiden on oltava erityisesti sellaisten henkilöiden, alojen ja alueiden ulottuvilla, joihin vihreä siirtymä eniten vaikuttaa. Vuonna 2022 Alankomaissa raportoitiin työvoimapulasta 108 ammatissa, joissa tarvitaan vihreän siirtymän edellyttämää erityisosaamista tai -asiantuntemusta. Näitä olivat muun muassa ympäristönsuojelualan ammattilaiset, eristäjät ja rakennusinsinöörit sekä maa- ja vesirakentamisen asiantuntijat.

(37) Neuvosto on tutkinut vuoden 2023 vakausohjelman komission tekemän arvioinnin perusteella, ja sen lausunto[25] ilmenee jäljempänä esitettävästä suosituksesta 1.

(38) Koska euroalueen jäsenvaltioiden taloudet ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa ja koska ne myötävaikuttavat yhdessä talous- ja rahaliiton toimintaan, neuvosto on suosittanut, että euroalueen jäsenvaltiot ryhtyvät – myös elpymis- ja palautumissuunnitelmiensa kautta – toimiin, joiden avulla ne i) säilyttävät velkakestävyyden ja pidättäytyvät laaja-alaisesta kokonaiskysynnän tukemisesta vuonna 2023, kohdentavat korkeiden energian hintojen vaikutuksen lieventämiseksi toteutettavat finanssipoliittiset toimenpiteet paremmin ja selvittävät asianmukaisia tapoja lopettaa tuki energian hintapaineiden vähentyessä, ii) pitävät julkisten investointien määrän suurena ja edistävät yksityisiä investointeja, joilla tuetaan vihreää ja digitaalista siirtymää, iii) tukevat palkkakehitystä, joka lieventää ostovoiman heikkenemistä, rajoittaen samalla kerrannaisvaikutuksia inflaatioon, parantavat edelleen aktiivista työvoimapolitiikkaa ja korjaavat osaamisvajeita, iv) parantavat liiketoimintaympäristöä ja varmistavat, että

[24] Neuvoston asetus (EU) 2022/1369.

[25] Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 5 artiklan 2 kohdan ja 9 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

yrityksille annettava energiatuki on kustannustehokasta, väliaikaista ja suunnattu elinkelpoisille yrityksille ja että sillä ylläpidetään kannustimia vihreään siirtymään ja v) säilyttävät makrotalouden vakauden ja seuraavat riskejä sekä jatkavat samalla työtä pankkiunionin viimeistelemiseksi. Alankomaiden osalta suosituksilla 1, 2, 3 ja 4 myötävaikutetaan ensimmäisen, toisen, kolmannen, neljännen ja viidennen euroalueelle annetun suosituksen täytäntöönpanoon.

(39) Neuvosto on tutkinut vuoden 2023 kansallisen uudistusohjelman ja vuoden 2023 vakausohjelman komission perusteellisen tarkastelun ja tämän arvioinnin perusteella. Asetuksen (EU) N:o 1176/2011 6 artiklan nojalla annetut neuvoston suositukset ilmenevät jäljempänä esitettävästä suosituksesta 1. Suosituksessa 1 tarkoitetuilla politiikoilla voidaan puuttua haavoittuvuuksiin, jotka liittyvät suureen yksityiseen velkaan ja suureen vaihtotaseen ylijäämään. Suosituksilla 2 ja 4 edistetään suosituksen 1 noudattamista investointien lisäämisen osalta. Suosituksella 1 myötävaikutetaan sekä epätasapainojen korjaamiseen että euroalueelle annetun suosituksen täytäntöönpanoon johdanto-osan 38 kappaleen mukaisesti,

SUOSITTAA, että Alankomaat toteuttaa vuosina 2023 ja 2024 toimia, joilla se

1. purkaa voimassa olevat energiatukitoimenpiteet vuoden 2023 loppuun mennessä ja käyttää saatavat säästöt julkisen talouden alijäämän supistamiseen; jos energian hintojen uusi kallistuminen edellyttää tukitoimenpiteitä, varmistaa, että toimenpiteet kohdennetaan haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien ja yritysten suojelemiseen, että julkisella taloudella on toimenpiteisiin varaa ja että kannustimet energiansäästöön säilyvät;

   varmistaa finanssipolitiikan maltillisuuden erityisesti rajoittamalla kansallisesti rahoitettujen nettomääräisten perusmenojen nimelliskasvun vuonna 2024 enintään 3,5 prosenttiin;

   jatkaa kansallisesti rahoitettuja julkisia investointeja ja varmistaa elpymis- ja palautumistukivälineen avustusten ja muiden EU:n varojen tuloksellisen käytön erityisesti vihreän ja digitaalisen siirtymän edistämiseksi;

   vuoden 2024 jälkeen noudattaa edelleen asteittaiseen ja kestävään vakauttamiseen tähtäävää julkisen talouden keskipitkän aikavälin strategiaa yhdistettynä investointeihin ja uudistuksiin, joilla edistetään voimakkaampaa kestävää kasvua, jotta saavutetaan maltillinen julkisen talouden keskipitkän aikavälin rahoitusasema;

   vähentää kotitalouksien velanoton suosimista ja asuntomarkkinoiden vääristymiä; tukee asuntojen saatavuutta ja kohtuullista hintatasoa yksityisillä vuokramarkkinoilla; poistaa esteitä, jotka jarruttavat investointeja muun muassa asuntorakentamiseen;

2. jatkaa elpymis- ja palautumissuunnitelmansa vakaata täytäntöönpanoa ja viimeistelee REPowerEU-luvun ripeästi, jotta sen täytäntöönpano voidaan aloittaa nopeasti; jatkaa koheesiopolitiikan ohjelmien nopeaa täytäntöönpanoa, joka täydentää elpymis- ja palautumissuunnitelmaa ja luo sen kanssa synergiaa;

3. vähentää kannustimia käyttää joustavia tai määräaikaisia työsopimuksia; puuttuu alakohtaiset tarpeet huomioon ottaen rakenteelliseen työvoimapulaan ja osaamisvajeeseen muun muassa hyödyntämällä käyttämätöntä työvoimapotentiaalia ja parantamalla täydennys- ja uudelleenkoulutusmahdollisuuksia erityisesti työmarkkinoiden laitamilla ja ulkopuolella oleville;

4. vähentää riippuvuutta fossiilisista polttoaineista nopeuttamalla uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa, parantamalla perusedellytyksiä, jotta voidaan edistää investointeja sähkön siirto- ja jakeluverkkojen laajentamiseen, sekä laajentamalla ja vauhdittamalla energiatehokkuustoimenpiteitä energiankulutuksen vähentämiseksi erityisesti rakennetussa ympäristössä; tukee siirtymistä kohti kestävää maataloutta; lisää panostusta politiikkatoimiin, joiden tarkoituksena on vihreän siirtymän edellyttämän osaamisen tuottaminen ja hankkiminen.

Tehty Brysselissä

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja